

This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.

The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website

<https://kksu.co.in/>

Digitization was executed by NMM

<https://www.namami.gov.in/>

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
<https://egangotri.wordpress.com/>

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय ग्रंथालय

हस्तलिखित संग्रह

दाखल क्र. M 2007 विषय ५८५

नांव चित्यकामि होतो लोभ (MSS)

लेखक / लिपीकार —

पृष्ठ 10 काळ — पूर्ण / अपूर्ण

Checked 212

॥ आपसम्बानम् ॥
॥ हेषां नित्यग्रिहोत्र ॥
॥ होमान्तरोयस्यज्ञाण ॥

१२१
 श्रीगणेशायनम् ॥ अग्निहोत्रं व्याख्या स्यामो धिरक्षस्त्वर्या
 विः स्तर्वेदवापदोषेस्तायमग्निहोत्रं होष्याभीति नक्षत्रहृष्टेवा उद्दि
 तस्तर्वेदप्रातरग्निहोत्रं होष्याभीतिप्रातः ॥ देशकालो संकीर्ण
 संपत्त्वं करोति तस्तन्मुद्धरणीकरिष्ये ॥ धृष्टिरसिव्रह्मयक्षः ॥
 धृष्टिमात्रय ॥ सुग्रहं पृथ्वी विद्वनरातीनुष्ठसंत्रेयसीश्रेयश्री
 ईर्धत्वा ॥ अग्नेसंपत्त्वा उत्त्रपूर्वोधसानोरायः स्मोषभिष्ठ
 मूर्जमुस्त्वासुधेहि ॥ गार्हपत्यमिमंत्य ॥ उद्धुष्यस्त्वाय
 १२२

प्रतिजाग्रत्येनमिष्टापूर्वेस्त्रैजेथामध्यंच ॥ अग्निसंघस्त्वेद्
 अध्युत्तरस्तीन्विश्वेदवायज्ञमानश्चमीदते ॥ गार्हपत्यं बोधयति ॥
 पञ्चमानः ॥ उत्त्रमुद्धर ॥ अध्ययुः ॥ वाचात्वाहोत्रप्राणेनोज्ञत्रा
 यक्षुषाध्युर्यणामनसाब्रह्मणाश्रीत्रैणाग्निधैतेस्त्वापुंचमिहै
 व्यक्तुस्त्रिमिस्त्ररुद्धरामि ॥ गार्हपत्यमाहवनीयाध्यंत्रेतत्समिनि
 मुद्धरति ॥ भर्तुर्वृक्षः सुवर्सधियसाणुउद्धरपाप्नोमायदवि
 कानुयच्चविक्षाप्त्वकार ॥ अन्त्यदेनः लक्ष्मैस्तिपाप्त्व

११२१

रात्र्या युदेनः कृतमस्ति पापं सर्वस्मानोधतो मुन्त्रत स्कात् ॥
 उप्रियमाणमनुमंत्रयते यजमानः ॥ आहवनीयार्थमनिमुध
 स तूक्ष्णी इक्षिष्ठानिं प्रणीया ॥ अ॒श्चिपते य॑न्यै मैविद्युग्नि पते यै
 न्यै मैवेस्त्रउ ॥ अ॒मुता दुति स्त्रतो यां नुहोम्युग्नि परिष्ठिव्या मुमत
 स्युजियै ॥ तया नुंतं काममुहं जयनि प्रजा पति यं प्रथमो जिग्नाया
 मिनमेकास्काहो ॥ आहवनीयदेशं प्राप्य ॥ अ॒मेसंक्षात् जैकपादा
 हवनीयदिवः परिष्ठिव्याः पर्युतरिक्षाल्लोकं विद्युत्यजमानायष्ट

११२१

थिव्या स्त्रीमूर्धं स्त्रीर्पासियुग्नियेलोके यनो अनेन छोयोनि छ्ये
 भिरासंतीर्मुहं तंत्वयाभिनिरधासि ॥ प्राङ्गुरवः प्रातः ॥ प्रस्त्रं
 रवः साय ॥ उद्गमुरवः प्रस्त्रमुखो वासायमायतनेनिं प्रतिशापय
 ति ॥ इस्त्रं रणं ॥ विश्वदानीस्त्रमर्तो नो तुरेण मनसा ॥ अनुमा
 ते प्रतिविशारिशम ॥ स्वयं यजमान इधा ना हरति ॥ इधं गायत्र्या
 प्रोक्ष्य ॥ इधं त्रेधाक्त्वा ॥ यदेन्यानि कानि चातेदासूणि इधमसि ॥
 तदस्तु तुभ्युमिद्युतं त्युष्ट्वपविष्य ॥ गार्हपत्ये धमा नादधाति ॥

१३॥

यदस्केपुजित्विकायद्वत्वा अनिमर्पति ॥ सर्वं तदस्तुते द्वयं तत्त्वं ज्ञात्वा स्व
यविष्व ॥ रक्षिणा मना विधा ना दधाति ॥ गत्रिए गत्रिस प्रेया वै मर्म
लोक्वो ये वृत्ति छते धासम् समे ॥ गुणयः स्योष्ण समिषा में दंतो
मनुमाते प्रतिवेशारिष्णाम् ॥ आहवनीयेधा ना दधाति ॥ आहव
नीयेवर्षिष्ठं ॥ क्षुंधना लंकरण परिस्तरण परिषेचनं गार्हपत्यादिष्ट ॥
अग्नेग्नपते क्षुंधस्व ॥ गार्हपत्यं परिस्तमूष्ट्वा ॥ अग्नेव हेक्षुंधस्व ॥
रक्षिणा मनं परिस्तमूष्ट्वा ॥ अग्नेसुमादक्षुंधस्व ॥ आहवनीयं परिस्तमूष्ट्वा ॥ १३॥

अलंकृत्यपरिस्तीर्थी ॥ यज्ञमानः ॥ अपरेणा आहवनीयं दक्षिणाति क्रम्यो
पविष्य ॥ विद्युदस्तिविधै मेषु प्रानुस्ततो सुखमुद्देश्य ॥ मयिश्च व्याचम्य ॥
कृतं लोक्ये नपरिषिञ्चामाति साध्यं परिषिञ्चति ॥ संयुक्ते नपरिषिञ्च
कामाति श्रातः ॥ अग्निहोत्र आहवण्या मपश्चान्नाय ॥ यज्ञस्य संततिरसि
पुत्र स्यत्कासंतिरसि मनुसंततोमि ॥ गार्हपत्यास्त्रम्य संदृतता मुहु
कथा रस्त्रावभयाहवनीयात् ॥ अग्निहोत्र स्त्रात्मां तंडुला
नोप्य ॥ गार्हपत्येश्चासाध्य ॥ अद्व्येन त्याचक्षुषा वैक्षणे ॥ तण्णनज्ञ

११४॥

लतावेक्षते ॥ उभ्येवस्त्रोदहं प्रजयाप्रपुश्चमिर्भुवासहरस्तेमाविग
दुधं स्तुर्गत्वोकः स्त्रिषु लोके बुरोचय ॥ पुनर्जर्वलता वेश्या ॥ अंतरितं
रक्षांतरिता अग्रात् यो पृहत् ताव्यद्विरप्त हतं पूर्णं कुर्मापि हतं पूर्णं स्त्य
पापवृतः पूर्णं कुर्मायोनः पूर्णं कुर्माचिकार्बतिं प्रयेगेन स्त्रियां ॥ निः पर्य
मिक्त्वा ॥ उदगुष्टा स्य ॥ दृहप्रज्ञापूर्णदहं ॥ निर्भुमो प्रतिष्ठाप्य ॥
देवस्य स्त्री सवितुः प्रसुवेश्विनोऽहस्तीस्या माददे ॥ अग्निहोत्रहवणी
सास्तो ॥ देवस्य स्त्री सवितुः प्रयोऽहस्तीस्या माददे ॥ स्त्रव सातापी ॥ प्रसु
ष्टुरक्षः प्रसुष्टु अर्थात् यः ॥ गार्हपसेप्रतितप्य ॥ अरिष्ठो यजमानः ४

११५॥

ग लीचयुपदस्तकूवोर्मन्त्या ॥ हिरण्यपष्टिरस्य मतपलाश
लोतायशानामग्निहोत्रहविणामभिमंत्या ॥ उल्लुमुन्नेष्यामिहव्यं देवेष्यः
पाप्मनोयजमानः ॥ यजमानः ॥ हविर्वानमसिस्तयोर्मन्त्यपूर्णस्त्रिय
मस्तमन्तपसेअस्तु ॥ उल्लुमुन्नेय ॥ स्त्रयः लोमेतिष्ठन्नेवोन्नेयति ॥ उन्नेय
नकानेनिमीव्याति इति ॥ अग्नेयेचत्वापृथिवीनेयामि ॥ वृष्टवेचत्वापृथिवीनेयामि ॥ वृंदमेस
चत्वानक्षत्रित्यः श्रोनेयामि ॥ हविश्वतुरन्नेयति ॥ पूर्णमेयत्वा ॥ अ
परेण गार्हपसंकूर्चेष्यादयित्वा ॥ गार्हपसेहस्तं प्रताप्य ॥ सुन्नेदैवः भा

यं पावैभिः सा युपावीनोः देवाः स्तुतिसंपारं तु पश्चुभिः संस्तवीय प्रजां ह
 न् ह संस्तवति स्तवं ॥ इति प्रातः ॥ चिति स्तकौ ॥ सा मा ध्युर्युः ॥ दश होत्रापु
 नः संस्तवति स्तवं ॥ तद्विषयात्माशि द्वस्तुतिधं प्रादेश मात्रीमुपरिधार्य
 नुगा हृषि स्त्विस्तवयाच्चिः समं प्राणे हरति ॥ उवैति दिक्षां वीहि ॥ हरति ॥
 वै चिति स्तकौ ॥ सा मा ध्युर्युः ॥ स्त्वा हुम्न वैश्वानुरायसध्यदेशानियछति ॥ अ
 म्नये वैश्वानरायेदै ॥ वातायत्ता मुखसम्मुखस्ता ॥ वातायेदै ॥ उप्रेतुमं
 यं दध्वं मांतर्गतमाग्निनंभाग्नेयात्या सुपुक्तवाणाहृसुक्ततांयत्रलोक-
 स्तत्रैमंप्रसंघनमानंचयेहि सुप्रत्यमुपभूवः मुवैत्युपमेप्राप्ता ॥ १५१

अपरेणाहवनीयं कर्त्तव्यादित्य ॥ विद्युरस्त्रियं वैष्णवानुरायसमुपैमि ।
 हो षं न्नेष्ठपस्तर्ष्य ॥ एषातैत्रानेस्त्रियावद्युवार्त्यायस्त्रिवद्यतांतिरेष्ट्रिय
 पतिराच्यायतंवर्द्धिष्ठुमहीचवृयमाच्यायस्त्रियामहित्याहो ॥ अग्नयद्दै ॥
 स्त्रियधमाधायस्त्वमाधाय ॥ प्रान्यापान्याशिसीत्या अवेश्य ॥ अभिक्रामसा
 नुयं त्रुहो यनवक्त्रमेप्रातः ॥ उभयत्रवाभिक्रामं ॥ भूर्भूवः मुकः ॥ त्रिष्णुपत्रि ॥
 अग्नित्र्येति त्र्येति रुग्निस्त्वाहो ॥ अग्नयेज्योतिष्ठदै ॥ मूर्येज्योतित्र्येति ॥
 सूर्यस्त्वाहो ॥ सूर्यायन्येतिष्ठदै ॥ रुत्यामहदभिवाक्षते ॥ इष्टेत्या ॥ स्त-
 मुखादवाचीनहस्तेनसायं नेपमुपमाष्टिः ॥ द्वैत्या ॥ उर्जप्रातः ॥ ३५

卷之三

षधीभ्यु स्तोषधीर्जित्वा॥ बहिष्मिनेपंनिमृत्युवाऽवं प्रधाभ्युद्दौलतेर्वेष्यष्टा॥
कृचेसादपित्या॥ शनैरहपत्तेसामूसंताप्तीरुमंनुमत्तमिष्ठीप्रजाप्त्या
गिरद्व्येन्द्रायशुष्णुप्रतीक्षा॥ गाहेष्वप्लंप्रतीक्षतो॥ पुनःस्त्रव्याधीया॥ अ
भुवःसुवःस्वाहा॥ प्रजापत्येष्वद्दौक्त्याभ्युमुरुसाऽनुस्तुग्नानाभ्युवत्
उधर्त्तुनमेति अस्तुपश्चुपतेत्रायस्वेनंत्रिस्त्वामिमुद्व्यमतिव्युवति।
अश्रयपश्चुपत्येष्वद्दौ॥ अपत्तपश्चस्य॥ इवेत्वा प्राचीनावाति॥ कुर्वेत्वे
त्रिप्रातः॥ स्वधापित्येष्यः पित्तज्जित्वा॥ दक्षिणेनवेदिक्षुस्यानेपंनिमृत्यु॥
स्वधापित्येष्वद्दौ॥ यत्तोपवीष्पत्तुपस्तुप्या॥ प्रजाप्त्येष्यष्टा॥ कृचेसादपित्या॥

مکالمہ

वस्तिर सिंवास्यमेषां ज्ञानमलस्यमुक्तां अथोपस्थानं यजमानः ॥ इवेऽस्मा
रीस्तुं केनाहैव नायमुपतिष्ठते ॥ इव स्पृष्ट्यमं० मुरोतीः ॥ वासप्रेणोपति
ष्ठते ॥ अधापरयोऽस्त्वेण होमः ॥ अनेगहपत्रपरिष्कृष्टुष्माहा ॥ अनये
गहपतये परिष्कायेदौ ॥ अनेगहपत० क्वाहा ॥ अनये० येदौ ॥ अनेग
हपतये रथिपतये गुष्टिपतये कामायान्नाधायुस्त्वाहा ॥ अनये गहपत
ये रथिपतये रथिपतये पुष्टिपतये कामायान्नाधायेदौ ॥ अनये गहपत
ये रथिपतये० धायुस्त्वाहा ॥ अनये गहपतये० कामायान्नाधायेदौ ॥ इ
ति गहपत्येभीमः ॥ अधरदक्षिणगते ॥ अनेतम्भुपरिष्कृष्टुष्माहा ॥

अग्नेये अदा भ्याय परिषद्वाये हौ॥ अन्ते न स्य नोह स्वन मीव स्यमुभिण॥
 प्रप्रहाता रंता रि षु ज्ञनो धि हि दिपं देवतु घ्य देवता हा॥ अग्नेये लपतय इ^१
 दं॥ अग्नेये अदा भ्य परिषद्व ख ख ता हा॥ अग्नेये अदा भ्य य ये हौ॥ अग्नेये अदा भ्य प
 ष ख ख ता हा॥ अग्नेये अदा भ्य ० अंते दिस्त गत मंगुत्या दाय॥ पूषा सिले
 पं प्राश्य॥ आचम्या गम्भे भ्य इदौ॥ बहिको पथम्यो दं गाव सो हृष्ट्य प्राग्भृयो
 भृयो वास्तचारो ष इह स्तवधाय॥ गर्भेभ्य स्वागत्ता न प्राणीहि॥ अग्नेये
 इह विप्रजननं ते अस्तु॥ सो य इह विप्रजननं अस्तु॥ इशं वार इस्तव
 गण इस्तु स्तु ये॥ अस्तु सनि प्रजा सनि प्रसुतन्य भवेत् सनि क्रसनि॥ ८७१॥

विष्टनि॥ अग्निः प्रजां वहुलां मेकरो तु॥ सौर्य प्रजां वहुलां मेकरो त्यन्तं पयोरेते
 अस्मासुधे हि॥ युपस्योषु मिषु भृज्ञ मुस्मा सुशीधरुत्या हा॥ मनुष्य गम्भे भ्य इ^१
 दं॥ द्विहस्तनि लिष्टा॥ द्विहस्तनि लिष्टा॥ उच्छिए भाजो जिन्वपराचानि निय
 ति॥ आचम्य॥ उच्छिए भाग्य इदौ॥ अग्नेये णहवनी यं दम्भेर ग्नहोत्रहवनी
 प्रक्षाल्य॥ अग्निः स्तचं पूर्वयित्वा॥ सर्वस्य स्वासु पर्वजिन्व॥ सर्वभ्य इदं॥ आह
 वनीयस्य चतुर्दिक्षुनिन्ना॥ सुपर्वनि पिणिलिकाजिन्व॥ सर्वभ्यः पिणिलिका
 भ्य इदं॥ सुर्वतरनुनोजिन्व॥ सर्वतरने भ्य इदौ॥ सर्वदेवता नोजिन्व॥
 सर्वदेवता ने भ्य इदौ॥ आहवनी यस्य पञ्चानि नाय॥ पृथिव्या मुस्ततेऽ

११८॥

हनुमिताहा॥ अर्द्धमंतर्वेदिन्निनयति॥ एषिभ्यादृद्दृ॥ शोषं पत्न्या अंजलौ॥ गृ
हभ्यस्त्वद्दृहं जिन्वा॥ गहेभ्यद्दृ॥ यदिपत्न्यामनानेवुकायांतदेवानां प
त्वा॥ अमतेऽग्निहोमिस्काहा॥ देवानांपत्न्याभ्यद्दृ॥ विष्णवांश्चतिरसि॥ उन्न
यनेदेशोनिनीय॥ विष्णवद्दृ॥ आहवनीयेष्टचंपताप्यहस्तेवधेयः
सप्तक्रषित्यस्त्वा सप्तक्रषीजिन्वा॥ सप्तक्रषिभ्यद्दृ॥ हस्तिणपूर्ववर्ततेस
प्तवर्वर्यमनुपर्यवर्तते॥ नुत्वापुसमिधे॥ गार्हपत्यादीशूपसमिधनां॥ द
हाहिदादितसिदिताय॥ अग्नपद्दृ॥ द्वंत्रिः॥ अग्नेष्टणान्यपचिनोति॥
पूर्ववस्त्रिसमूह्या॥ अग्नेग्नहपतेशुंधस्त्वा॥ गार्हपत्यंपरिसमूह्या॥ अग्नेवे

११८॥

हेशुंधस्त्वा॥ दक्षिणानिपरिसमूह्या॥ अग्नेसुम्भादृशुंधस्त्वा॥ आहवनीयंपरि
समूह्या॥ अलंकृते॥ अंतर्वेद्यपोनिनाय॥ शिरसिसंप्रोक्ष्य॥ अवरथस्येवत्पू
र्वकर्माकृतेत्यास्त्वेनुपरिष्ठिंवामीतिश्यायंपरिष्ठिंवति॥ तुल्येवत्तेनुपरि
ष्ठिंवामीतिप्रातः॥ भर्जुवृसुवः॥ अग्निहोत्रस्त्रालं प्राक्षान्यवेद्यान्निनयति॥
अक्षितमस्त्रियेऽग्निहोमिस्काहा॥ अक्षित्यादृ॥ अस्मिन्त्रिग्निहोत्राव्यवर्म
णिश्यातश्यातक्तव्येष्विरणार्थमनाश्यातत्रयेणकर्मातिरितवर्मवि
पर्यासप्रायश्चित्तार्थंत्वन्नो अग्नेसत्वन्नो अग्नद्वित्यरक्षरपद्वत्त
वर्णन्नोपप्रायश्चित्तार्थंत्वन्नो अग्निग्निरितिवाज्यियमव्रतलोपप्रायश्चित्त

११९१

तार्थमिदं विष्णुः स्त्रियं ब्रह्मिति ऋतिकृमोद्य प्रायश्चित्तार्थं यद्विद्वाऽसद्गति सर्वेषां प्रायश्चित्तार्थं पुनर्स्त्वा दिव्याद्विती सर्वप्रायश्चित्तार्थं भूर्भूवः सुवर्गे मिथुतेषां मेत्राणां जपं नारिष्या ॥ अनीज्ञातं यदा ॥ यथा तु यां ॥ पुरुषसंमितो पृष्ठो युक्तः ॥ यथा तु यां ॥ य प्राकौपनिषद् ॥ इति न्तो अग्नेव हृ ॥ प्रसुमुग्धस्मरता ॥ मत्वा तो अग्नेव वृमो ॥ सुहवो न एधि ॥ आभिगर्भिर्यदतो ॥ अधते स्त्वा म ॥ दुर्विष्णुविवेकमे ॥ सुरो ॥ त्रियं ब्रह्मिति ॥ यज्ञामहे ॥ स्त्वा युमामरता ता ॥ यद्विद्वाऽस्त्वे यददिव ॥ अद्वादेवो व मुन्वतां ॥ पुनर्स्त्वा दिव्या ॥ यज्ञमनस्य कामाः ॥ भूः ॥ भुवः ॥ सुकः ॥ भूर्भूवः ॥ सुवः ॥ विष्णुविष्णुविष्णु ॥ विष्टि ॥ ११९१

सिद्ध्यमेपापानमत्तोलुष्मुकागां ॥ असुश्रजा अपश्रावा मति ॥ अन्नादात्तोलु
दो भूयासं ॥ यश्चित्तयश्च श्चित्तयासं ॥ अन्नज्ञास्त्वे अद्विष्णीया ॥ आपैहृते
काप्रथमं भूमं बभूवा ॥ येन धृतो वरुणो येन मित्रो येन देवा अभिषिं
चं तरुज्या येन नाहं सामुभिषिंयामिवर्चमे ॥ सिरसिमार्जपतो ॥ एष
सायं प्रातः छिरग्निहोत्रस्यावभूयः ॥ अग्नेन येयादिघताकीर्णे
तं प्रदक्षिणीक्ष्यानभस्त्वारां ॥ जलिकुर्यात् ॥ सक्ते अग्नेन म
वा सुदेवनमोस्तुते ॥ अर्हं पुरस्तादहमवस्तादहं योति षावितमौ
वकारा ॥ यद्यंतर्दक्षं तदुमेष्विताभद्रहं खूर्यमुभयतोददश्चहंस्त्वा

११९०११

३-१०

समुत्तमः समानानां ॥ नर्यप्रजां मे गोपायण श्रिया सापरि पातया ॥० म
लं कर्मकुर्वतां एुं सां कर्मलोकोभवेष्यदि ॥ तत्कर्मसंफलं कुर्युत्रिवके द्यो
महर्षयः ॥ श्रायः श्रियां ॥ स्मरणं पुरां ॥ कर्वन्नेति ॥ उद्धरां म्यहं ॥ श्री
गाधस्तहस्ताणिक्रियं ते हर्निर्शं सया ॥ दासो यमिति मां मत्वा क्षमत्वपु
रमेश्वर ॥ यस्य स्तरसा ॥ सदोवंहेतमव्युतां ॥ क्षायं प्रातरम्नाहेत्रहोमेन
भगवान् लक्ष्मकाः श्रायस्तेष्वरप्रियतां ॥ तस्मै लक्ष्मलार्पणमस्तु
रतिनियामिनहोमः समाप्तः ॥ श्री ॥ ४ ॥ श्री ॥ ५ ॥ श्री ॥ ६ ॥ श्री ॥ ७ ॥
श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री ॥ ११९०११

३-१०

[OrderDescription]

,CREATED=19.07.19 11:48

,TRANSFERRED=2019/07/19 at 11:52:01

,PAGES=12

,TYPE=STD

,NAME=S0001021

,Book Name=M-2007-NITYA AGNIHOTRAHOM

,ORDER_TEXT=

,[PAGELIST]

,FILE1=00000001.TIF

,FILE2=00000002.TIF

,FILE3=00000003.TIF

,FILE4=00000004.TIF

,FILE5=00000005.TIF

,FILE6=00000006.TIF

,FILE7=00000007.TIF

,FILE8=00000008.TIF

,FILE9=00000009.TIF

,FILE10=00000010.TIF

,FILE11=00000011.TIF

,FILE12=00000012.TIF

,